

Postanowienie z dnia 14 listopada 2001 r., II CZ 76/01

1. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia ocena przesłanek przewidzianych w art. 395 § 2 k.p.c. może dotyczyć tylko zaskarżonego postanowienia.

2. Zażalenie może być uznane za "oczywiście uzasadnione" zarówno przez sąd pierwszej, jak i drugiej instancji.

Sędzia SN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz

Sędzia SA Krystyna Bilewicz

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Teresy S. z udziałem Małgorzaty K. i Agnieszki K. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2001 r., zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 maja 2001 r.

oddalił zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2000 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację wnioskodawczynie Teresy S. od postanowienia Sądu pierwszej instancji, oddalającego jej wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po Andrzeju K. Postanowieniem z dnia 14 marca 2001 r. Sąd Okręgowy odrzucił (art. 393⁵ k.p.c.) kasację wnioskodawczynie wobec tego, że nie spełniała ona wymagania określonego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. Zażalenie wnioskodawczynie na powyższe postanowienie zostało orzeczeniem Sądu Okręgowego z dnia 10 kwietnia 2001 r. odrzucone wobec jego nieopłacenia wpisem stałym. Złożone przez wnioskodawczynię Teresę S. zażalenie na powyższe postanowienie zostało kolejnym postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 25 maja 2001 r. odrzucone

wobec nieuiszczenia przez skarżącego wpisu stałego.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła wnioskodawczynie. Skarżąca, z powołaniem się na podstawę z art. 393¹⁸ w związku z art. 394 § 1 pkt 11 k.p.c., wносиła o uchylenie zaskarżonego postanowienia, zarzucając, że zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu kasacji z dnia 14 marca 2001 r. było oczywiście uzasadnione (art. 395 § 2 k.p.c.), co stanowiło podstawę do zastosowania art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm. – dalej "u.k.s.c."). Wniesione zażalenie było zatem w ocenie wnioskodawczynie – wolne od opłaty sądowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W wypadku gdy – jak stanowi art. 395 § 2 k.p.c. – zażalenie jest oczywiście uzasadnione, sąd który wydał zaskarżone postanowienie może na posiedzeniu niejawnym, nie przysyłając akt sądowi drugiej instancji, uchylić zaskarżone postanowienie i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Przepis ten, eliminując mnożenie instancji sądowych, służy racjonalizacji postępowania i realizacji nakazu rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Ustawą z dnia 22 lutego 1991 r. (Dz.U. Nr 22, poz. 93) dodany został do art. 16 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ustęp 4, przewidujący, że zażalenie oczywiście uzasadnione – wniesione na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma lub na postanowienie sądu o odrzuceniu środka zaskarżenia – wolne jest od opłaty sądowej. Regulacja zawarta w przytoczonym przepisie zwalniająca od opłaty zażalenie, zmierza do ochrony strony przed ponoszeniem zbędnych kosztów, wynikających z oczywistego błędu sądu.

Obowiązek zastosowania przepisów art. 395 § 2 k.p.c. i art. 16 ust. 4 u.k.s.c. przez sąd pierwszej instancji jest oczywisty. Jednakże przepisy te nie rozstrzygają kwestii, czy inny sąd i w jakiej fazie postępowania ocenia istnienie „oczywistej zasadności”. W uchwale z dnia 23 kwietnia 1993 r., III CZP 43/93 (OSNCP 1993, nr 12, poz. 214) Sąd Najwyższy stwierdził, że zażalenie oczywiście uzasadnione wniesione na postanowienie sądu o odrzuceniu środka zaskarżenia, jest – na podstawie art. 16 ust. 4 u.k.s.c. – wolne od opłaty sądowej nie tylko w wypadku zastosowania przepisu art. 395 § 2 k.p.c., czyli – jak to zostało wyjaśnione w uzasadnieniu tej uchwały – badanie „oczywistości uzasadnienia” nie stanowi wyłącznej domeny sądu pierwszej instancji, a zatem stwierdzenie, że zażalenie jest

„oczywiście uzasadnione” może nastąpić także w trakcie kontroli instancyjnej zaskarżonego postanowienia. Powołując się na powyższą uchwałę skarżąca twierdziła, że wniesione przez wnioskodawczynię zażalenie z dnia 24 kwietnia 2001 r. na postanowienie o odrzuceniu zażalenia z dnia 10 kwietnia 2001 r. jako oczywiście uzasadnione było wolne od opłaty sądowej (art. 16 ust. 4 u.k.s.c.) i jego odrzucenie powinno poprzedzać wezwanie skarżącej do wniesienia opłaty należnej od zażalenia.

Przytoczonej motywacji i sformułowanego przez skarżącą wniosku nie można podzielić. Odrzucenie – zaskarżonym postanowieniem – zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 10 kwietnia 2001 r. nastąpiło z powodu nieuiszczenia opłaty stałej (§ 20 ust. 1 w związku § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.). Zażalenie podlegało opłacie w wysokości piątej części kwotowo określonego wpisu stałego od pisma wszczynającego postępowanie w przedmiotowej sprawie. Była to opłata w wysokości stałej, czego nie kwestionuje skarżąca (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2000 r., III CZP 34/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 4). Skoro radca prawny wniósł nieopłacone zażalenie podlegające opłacie w wysokości ułamkowej części wpisu stałego (opłacie w wysokości stałej), to czynność taka zasadnie poddana została sankcji przewidzianej w art. 17 zdanie drugie u.k.s.c. Wniosek skarżącej o stwierdzenie „oczywistej zasadności” zażalenia na postanowienie poprzedzające wydanie zaskarżonego postanowienia nie mógł być uwzględniony.

Podjęta w trakcie kontroli instancyjnej ocena przesłanek z art. 395 § 2 k.p.c. może dotyczyć tylko zaskarżonego postanowienia. Zgodnie z tym przepisem, zarówno sąd pierwszej instancji, jak i sąd odwoławczy mogą uznać tylko rozpatrywane zażalenie za „oczywiście uzasadnione”. Nie istnieją podstawy – nie wskazuje ich także skarżąca w zażaleniu – do rozszerzenia zakresu tej kontroli. Przedstawiona na wstępie chronologia poszczególnych czynności i przyczyny, z powodu których zostało – zaskarżonym postanowieniem – odrzucone zażalenie wskazują, że Sąd odwoławczy nie mógł skorzystać z możliwości przewidzianej w art. 395 § 2 k.p.c. i dlatego nie miał w ogóle zastosowania art. 16 ust. 4 u.k.s.c.

Z powyższych przyczyn należało orzec, jak w sentencji (art. 393¹⁸

w związku z art. 385 k.p.c.).